

Grunnlag for nasjonal studentundersøkelse

Jannecke Wiers-Jenssen
Per Olaf Aamodt

Arbeidsnotat 8/2012

NIFU

Grunnlag for nasjonal studentundersøkelse

Jannecke Wiers-Jenssen
Per Olaf Aamodt

Arbeidsnotat 8/2012

Rapport 8/2012

Utgitt av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning
Adresse PB 5183 Majorstuen, NO-0302 Oslo. Besøksadresse: Wergelandsveien 7, 0167 Oslo

Oppdragsgiver Kunnskapsdepartementet
Adresse Postboks 8119 Dep., 0032 Oslo

www.nifu.no

Forord

Dette arbeidsnotatet drøfter muligheter og utfordringer når det gjelder å etablere en nasjonal studentundersøkelse som gjennomføres på regelmessig basis. En slik undersøkelse kan brukes til å dekke flere formål. For å styrke det framtidige kunnskapsgrunnlaget for politikkutforming i høyere utdanning er det imidlertid svært viktig at den inneholder data som kan benyttes til forskningsformål.

Kunnskapsdepartementet har gitt NOKUT i oppdrag å etablere en nasjonal studentundersøkelse med hovedvekten på studiekvalitet og læringsutbytte. Arbeidet med notatet er finansiert gjennom grunnbevilgningen som NIFU mottar fra Norges forskningsråd, og ble startet opp før det ble klart at en studentundersøkelse skulle etableres. Notatet har dermed en bredere og mer generell tilnærming enn denne nye aktuelle undersøkelsen. Notatet gjennomgår tidligere norske studentundersøkelser, og ser også på nasjonale studentundersøkelser som foretas i andre land.

Oslo, oktober 2012

Sveinung Skule
Direktør

Jannecke Wiers-Jenssen
Forskningsleder

Innhold

1	Bakgrunn og utfordringer.....	7
2	Studentundersøkelser i Norge	9
2.1	Stud.mag.....	9
2.2	NAUTILUS (2007-2008)	9
2.3	SSBs levekårsundersøkelse for studenter	10
2.4	StudData	10
2.5	NOKUTs kvalitetsbarometer	11
2.6	Lærestedenes egne undersøkelser	11
2.7	Oppsummering.....	12
3	Studentundersøkelser i andre land	13
3.1	USA: National survey of student engagement (NSSE)	13
3.2	Tyskland: CHE ranking.....	14
3.3	Nederland: De Nationale Studentenenquête (NSE).....	14
3.4	Australia: Course experience Questionnaire (CEQ).....	15
3.4.1	Andre undersøkelser i Australia.....	15
3.5	Storbritannia: National student survey (NSS).....	15
3.6	EUROSTUDENT	15
3.7	International student barometer.....	16
3.8	Undersøkelser i nordiske land	16
3.8.1	Sverige.....	16
3.8.2	Andre nordiske land	17
4	Mulige løsninger for norske studentundersøkelser	19
4.1	Organisering og utvalg	19
4.1.1	Tematisk innretning: fast eller modulbasert	19
4.1.2	Hvem skal spørres?	20
4.1.3	Utvalg og undersøkelsesopplegg	20
4.1.4	Tekniske løsninger	20
4.1.5	Resultater fra undersøkelsen	21
4.1.6	Referansegruppe	21
4.2	Mulige tema som kan inngå i undersøkelsen	21
4.2.1	Kjernespørsmål	21
4.2.2	Moduler	22
	Referanser.....	24

1 Bakgrunn og utfordringer

I Norge eksisterer det for tiden ingen nasjonal studentundersøkelse som gjennomføres på jevnlig basis. NIFU har i lengre tid registrert en betydelig interesse for den type data som slike undersøkelser kan frambringe, ikke bare fra sentrale myndigheter, men også universitets- og høgskolesektoren, private aktører og media.

Kunnskapsdepartementet foreslo i stortingsmeldingen «Utdanningslinja» (St. meld nr. 44 2008-2009) at en slik undersøkelse skulle iverksettes og Stortinget sluttet seg til dette. NOKUT har fått i oppdrag å stå ansvarlig for undersøkelsen, og det er varslet at den vil gjennomføres for første gang høsten 2013.

Data om studenters motiver for valg av studium og lærested, deres vurderinger av lærestedet og studiekvalitet, og deres læringsstrategier, tidsbruk og læringsutbytte er svært interessante for forskningsformål. En slik undersøkelse kan dessuten avdekke mulige svake sider ved studieoppleggene, og bidra til å forstå hvordan lærestedene kan bidra til å skape et best mulig læringsmiljø.

Kvalitetsreformen hadde som mål å sette studentene i sentrum, og har bidratt til at studentenes perspektiver og synspunkter tillegges økt vekt, og lærestedene har et ønske om å tiltrekke seg studenter. Lærestedene søker tilbakemelding fra studenter blant annet gjennom egne studentundersøkelser som inngår i lærestedenes kvalitetssikringssystem. NOKUT pålegger blant annet lærestedene å gjennomføre emneevalueringer basert på spørreskjema til studentene. Slike undersøkelser kan utvilsomt være nyttige for det enkelte lærested, men ettersom de fleste læresteder gjennomfører ulike undersøkelsesopplegg, kan ikke resultatene sammenlignes på tvers. Dette reduserer mulighetene for fortolkninger, og lokale opplegg bidrar heller ikke til å generere nasjonale data som kan brukes til forskningsformål.

Det er behov for en nasjonal studentundersøkelse som kan ivareta behovet til ulike aktører. Det behov for kunnskap om ulike grupper studenter og studieatferd, og det er behov for å legge til rette for tidsseriedata som kan belyse utviklingen over tid. Relevante og oppdaterte data på dette feltet er forutsetning for å kunne ivareta sentrale forskningsmessige oppgaver.

I dette notatet vil vi gå gjennom en del forhold som kan være relevante å ta i betraktning i forhold til bestrebelsene mot å etablere en ny nasjonal studentundersøkelse. Mer spesifikt vil vi:

- Redegjøre for utfordringer knyttet til en nasjonal studentundersøkelse
- Gå gjennom tidligere norske studentundersøkelser
- Kartlegge andre lands studentundersøkelser; fokus, målgrupper, finansieringsmodeller, undersøkelsesdesign og undersøkelsenes kvalitet og legitimitet.
- Skissere mulig opplegg for en ny studie

Det er rekke organisatoriske, finansielle og praktiske utfordringer til knyttet til å gjennomføre nasjonale studentundersøkelser som kan belyse problemstillinger på tvers av læresteder. Sentrale spørsmål man på generelt grunnlag må ta stilling til er blant annet:

- Hvem sine interesser skal gjenspeiles i undersøkelsen? Læresteder? (Potensielle) studenter? Kunnskapsdepartementet? Forskningsmiljøer?
- Hvilke spørsmål bør en undersøkelse fokusere på? (Tematisk innretning). Studentenes atferd? Lærestedenes atferd? Tilfredshet med lærestedet? Læringsutbytte? Læringsmiljø? Læringsopplevelse/mestring/læringsstrategier?
- Hvem bør ha ansvaret for at studentundersøkelser gjennomføres (= hvem betaler)?
- Hvilke av studenter skal undersøkelsen rettes mot? Ferske studenter? Viderekomne studenter? Utvalgte grupper (studieprogram, institusjoner).
- Hvordan går man best fram for sikre høy oppslutning om undersøkelsen fra studenter og læresteder? (Design og gjennomføringsopplegg).
- Hvem skal for den praktiske gjennomføringen av undersøkelsen?
- Hvordan skal resultatene formidles? Nasjonal rapport? Institusjonsrapport? Nettside?

Gjennom NOKUTs oppdrag med en ny nasjonal undersøkelse er det allerede tatt stilling til en rekke av disse spørsmålene:

- Undersøkelsen skal ha fokus på kvalitet og læringsutbytte
- Hvem som betaler og hvem som skal ha ansvaret er avklart
- NOKUT tar sikte på å dekke studenter i andre studieår i alle programmer på alle nivå

Men en rekke andre spørsmål om metode, design, konkret inn hold, praktisk gjennomføring og rapportering vil først bli avklart som en del av planleggingen.

2 Studentundersøkelser i Norge

Det har vært foretatt nasjonale studentundersøkelser i Norge tidligere. Den første større nasjonale studentundersøkelsen var prosjektet Studentenes tidsbruk og studieforhold, som ble gjennomført av NAVFs utredningsinstitutt (nå NIFU) midt på 1980-tallet (Vibe & Aamodt 1985, Aamodt 1986 og Berg & Aamodt 1987). Etter det ble det gjennomført en undersøkelse blant begynnerstudenter ved Universitetet i Oslo i 1991 (Berg (red.) 1992), og en ny undersøkelse i 1993 (Berg 1995). Nedenfor gjøres det kort rede for de mest sentrale undersøkelsene i Norge på 2000-tallet, og erfaringene med dem.

2.1 Stud.mag.

Denne undersøkelsen ble initiert og finansiert av fire store aviser (Aftenposten, Adresseavisen, Bergens Tidende og Stavanger Aftenblad), som brukte den som grunnlag for et utdanningsbilag i avisen. Undersøkelsen fokuserte i på ferske studenters trivsel og tilfredshet med sitt lærested, og om lag 4000 studenter deltok årlig i undersøkelsen i årene 2000 - 2007, fordelt på ca. 10 -12 fagfelt og 25-30 læresteder.

Datainnsamling og analyse ble gjort som et samarbeid mellom NIFU og TNS Gallup. Spørreskjemaet ble distribuert og samlet inn på forelesninger. Dette sikret en høy oppslutning om undersøkelsen. NIFUs rolle var å definere utvalget, være bindeleddet til lærestedene og fungere som kvalitetssikrer og «ekspertkommentator» for avisene. Gallup samlet inn data og leverte grunnlagsmaterialet for avisbilaget. De enkelte lærestedene fikk kostnadsfritt tilsendt en tabellrapport med hovedresultater for sin institusjon fra NIFU.

NIFUs motivasjon for å delta i Stud.mag. var at vi gjennom dette prosjektet fikk tilgang til viktige data som også kunne brukes til forskningsformål. Det ble publisert flere rapporter og artikler på grunnlag av dataene, blant annet om studentenes tidsbruk og trivsel. Men NIFU hadde liten kontroll med måten resultatene ble framstilt på i avisene (blant annet et rangeringsfokus), og fant det lite holdbart å fortsette med å være part i undersøkelsen.

NIFU var involvert i Stud.mag. fram til 2007. Stud.mag. har blitt gjennomført i 2008 og 2009, uten NIFUs deltakelse. Det har blitt brukt en annen utvalgsmetode, utvalget har da vært mindre, slik at det ikke lenger har vært mulig å si noe om fagforskjeller. Resultatene har da kun blitt publisert i avisene, og grunnlagsmaterialet har ikke blitt gjort tilgjengelige for lærestedene eller forskere.

2.2 NAUTILUS (2007-2008)

Denne undersøkelsen ble initiert av NIFU, og var basert på et «spleiselag» mellom ulike institusjoner, (liknende finansieringsmodell som den amerikanske NSSE-undersøkelsen). Målsettingen var å utvikle

en nasjonal studentundersøkelse der lærestedene selv kunne ha innflytelse på innholdet, og hvordan dataene skulle brukes og publiseres. Spørreskjemaet hadde en del felles trekk med Stud.mag., men det ble lagt betydelig vekt på å utvikle et skjema i tråd med lærestedenes ønsker og behov. Lærestedene kunne komme med innspill gjennom en referansegruppe. Datainnsamlingsopplegget var også nokså likt som i Stud.mag.: spørreskjema ble delt ut og samlet inn på lærestedene. Lærestedene fikk tilgang på egne resultater gjennom en tabellrapport, og kunne sammenligne seg med (et gjennomsnitt av) andre læresteder ved å logge seg inn på en nettside.

Det viste seg imidlertid at relativt få læresteder valgte å gå med i NAUTILUS. Dette kan ha flere årsaker. Noen læresteder var lite interessert i å betale for informasjon de tidligere hadde fått gratis gjennom Stud.mag. Noen institusjoner vegret seg for å gå inn i en undersøkelse som tilrettela for å sammenligne seg med andre læresteder, mens noen mente at NAUTILUS delvis overlappet med deres egne undersøkelser. Nautilus ble derfor lagt på is etter to år, før prosjektet var fullt utviklet med tiltenkte tilvalgsmoduler. Erfaringene fra NAUTILUS danner et nyttig grunnlag for å utvikle en ny undersøkelse.

2.3 SSBs levekårsundersøkelse for studenter

Levekårsundersøkelser blant studenter finansieres av Kunnskapsdepartementet og har vært gjennomført i tre runder; 1998, 2005 og 2010. Undersøkelsen har hatt hovedfokus på økonomiske indikatorer og levekår, men har også inneholdt spørsmål om tidsbruk, læringsstrategier etc. I undersøkelsen fra 2005 ble det lagt inn en rekke spørsmål for å dekke databehov i evalueringen av Kvalitetsreformen (Aamodt, Hovdhaugen & Opheim 2006). SSB utarbeider 1-2 rapporter per undersøkelse. Den siste rapporten som er publisert er en tabellanalyser fra 2010-undersøkelsen, *Levekår blant studenter 2010* (Otnes, Thorsen og Vaage 2011).

Undersøkelsen gjennomføres ved besøksintervju. Denne datainnsamlingsformen er egnet til å samle inn noen typer data, men ikke alle. Erfaringen fra evalueringen av Kvalitetsreformen tilsier dessuten at metoden ikke er spesielt egnet for å samle inn data om forhold som for eksempel læringsstrategier. Besøksintervju er svært kostnadskrevende, noe som setter begrensninger for utvalgsstørrelsen. Nettutvalget var i 2010 underkant av 2200 personer noe som er for lite om man ønsker å bryte resultatene ned på fag, lærested, studienivå eller kombinasjoner av disse. I den siste undersøkelsen skiller SSB kun mellom (tre) typer av utdanningsinstitusjoner.

I 2005 inngikk den internasjonale studentundersøkelsen Eurostudent i SSBs levekårsundersøkelse blant studenter. Eurostudent fokuserer også på levekårsindikatorer, i tillegg til forhold som studiemobilitet og sosial bakgrunn. I 2010 ble Eurostudent gjennomført av SSB som en separat, nettbasert undersøkelse. Nettutvalget ble også denne gang på ca. 2300 personer, noe som er et knapt antall om man ønsker å bryte ned resultatene på lærested og studienivå. SSB har levert tabeller til Eurostudent som kommer til å inngå i en internasjonal komparativ rapport. Norske resultater er også publisert i en nasjonal rapport utarbeidet av NIFU (Arnesen, Hovdhaugen, Wiers-Jenssen og Aamodt 2011).

Levekårsundersøkelsene har gitt nyttig informasjon om hvordan det er å være student i Norge, men fordi hovedsiktemålet er å belyse økonomi og levekår, er det begrenset hva som kan tas med av spørsmål som gjelder selve studiesituasjonen og studiekvalitet.

2.4 StudData

er en database for studier av rekruttering og kvalifisering til profesjonell yrkesutøving, som er samlet inn av Senter for profesjonsstudier ved høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA).

(<http://www.hio.no/Enheter/Senter-for-profesjonsstudier-SPS/StudData>). Undersøkelsene er foretatt både i og etter utdanningsløpet, og ser blant annet på læringsstrategier og bruk av kompetanse i arbeidsmarkedet. Det er flest data om studenter HIOA, men også studenter på profesjonsutdanninger ved andre læresteder inngår.

StudData's hovedformål er å danne grunnlag for forskning om rekruttering og kvalifisering til profesjonene, men omfatter også en del mer spesielle tema som utbrenthet og helse. Enkelte spørsmålsbatterier er basert på internasjonalt etablerte skalaer, mens andre er utformet underveis.

StudData har vært base for en rekke publikasjoner men databasen står imidlertid nå uten finansiering til drift. Det arbeides likevel med å etablere et nytt panel. Publikasjonene basert på StudData spenner over et vidt område: Kvinners arbeidstid (Abrahamsen 2009), om studenters vurdering av studiene generelt (bl.a. Hatlevik 2009), om rekruttering og sosialisering i ulike profesjoner, bl.a. lærere og sykepleiere (Caspersen 2006, Dæhlen 2005, Jensen & Aamodt 2002), og andre spesielle tema (Mastekaasa 2006). Flere doktorgradsarbeider er også basert på StudData. Også leger har vært inkludert i StudData som grunnlag for en evaluering av den nye 1996-studiereformen ved Universitetet i Oslo (Wiers-Jenssen og Aasland 2004, Aasland og Wiers-Jenssen 2007).

Dersom StudData fortsetter med nye panel, er det viktig å ha en samordning mellom StudData og en ny studentundersøkelse, både for å unngå kollisjon i datainnsamling, og for å gi muligheter for å anvende data sammen.

2.5 NOKUTs kvalitetsbarometer

NOKUT gjennomførte i 2011 en elektronisk spørreundersøkelse blant vitenskapelig ansatte og studenter. Undersøkelsen ble også gjennomført i 2010, men da kun blant de ansatte. I 2011-undersøkelsen var det et vesentlig poeng å speile de ansattes synspunkter mot studentenes. Svarprosenten blant studentene var imidlertid svært lav: 13 prosent (NOKUT 2011).

2.6 Lærestedenes egne undersøkelser

Mange læresteder gjennomfører undersøkelser blant egne studenter. Noen av disse er enkle kursevalueringer, mens andre dekker et langt bredere spekter av tema, som for eksempel omdømme og trivsel. En del slike undersøkelser brukes først og fremst av institusjonene selv, og mange blir aldri gjort offentlig tilgjengelige. Men det finnes hederlige unntak. For eksempel gjennomførte UiO undersøkelser i 2005 og 2007, der resultatene er offentlig tilgjengelige (UiO 2007), og Høgskolen i Vestfold har i 2011 gjennomført en studentundersøkelse som også har resultert i en rapport (Tvedten & Bjørn 2011).

Kvaliteten på undersøkelsene som er tilgjengelige er nokså varierende, både med hensyn til spørsmål, analyse og svarprosent. Teknologiutviklingen senket terskelen for å distribuere undersøkelser på epost, men svarprosenten ved rent elektroniske undersøkelser er ofte lav. Høgskolen i Vestfold (HiVE) er et eksempel på et lærested som har tatt konsekvensen av dette, og som i 2011 gjennomførte høgskolen en studentundersøkelse med spørreskjema på papir. Denne undersøkelsen hadde til hensikt å kartlegge studieaktivitet og studentenes vurderinger av de fysiske, pedagogiske og sosiale læringsmiljøet. Spørreskjemaet har en del felles trekk med Stud.mag. Alle studentene ved høgskolen (3247) ble forespurt, og man fikk svar fra 54 prosent. Undersøkelsen ble gjennomført med papirskjema som ble delt ut og samlet inn ved starten av forelesninger. En rapport med hovedtall er publisert i november 2011 (Tvedten & Bjørn 2011), og det planlegges videre analyser av datamaterialet.

De fleste undersøkelsene som lærestedene selv gjennomfører mangler et komparativt perspektiv, noe som kan betraktes som en svakhet. Det finnes eksempler på at flere læresteder har sammen om å bestille undersøkelse fra et konsultantselskap. Da har de i prinsippet mulighet til å sammenligne seg med hverandre. Vi har imidlertid ikke registrert noen publikasjoner der dette gjøres.

2.7 Oppsummering

Kort oppsummert kan vi si at man har en del erfaring med studentundersøkelser i Norge, og at data som kan genereres fra slike undersøkelser er etterspurte. Vi kan også fastslå at det brukes betydelige ressurser på ulike former for undersøkelser blant studenter, særlig på lærestedsnivå, og at oppslutningen om elektroniske undersøkelser ofte er lav. Det har vist seg vanskelig å etablere nasjonale løsninger som fungerer over tid, og som kan ivareta behovene til ulike interessenter på en god måte.

De omtalte undersøkelsene har en del svakheter:

- Ikke alle gir muligheter for å sammenlikne på tvers av læresteder
- Dataene er generelt underutnyttet og lite rapportert. Dette gjelder spesielt emneundersøkelsene
- Usikkert om utbyttet av emneundersøkelser står i forhold til innsatsen

3 Studentundersøkelser i andre land

I en rekke land foretas det en rekke nasjonale studentundersøkelser. Tyskland, Nederland, Storbritannia, Australia og USA er blant de land som har etablerte opplegg for dette. Ved en etablering av en nasjonal studentundersøkelse i Norge, kan det være viktig å se på hvilke erfaringer man har gjort seg i andre land. Det burde være mulig å lære av hva som fungerer godt (og mindre godt) andre steder.

Vi har derfor gjort en kartlegging av nasjonale studentundersøkelser i utvalgte land, der vi ser på ulike undersøkelsenes fokus, målgrupper, finansieringsmodeller og undersøkelsesdesign. Noen stikkord for hvilke forhold vi har sett etter i kartleggingen:

- Hva fokuserer de på? (Tematisk innretning). Studentenes atferd, institusjonenes atferd?
- Hvem er undersøkelsen ment å betjene? (Lærestedet, (potensielle) studenter, myndigheter, andre)
- Hvem finansierer undersøkelsen? (Myndigheter, lærestedene, stiftelser)
- Hvem inngår i undersøkelsen
- Design/gjennomføring

Andre forhold som er interessante å undersøke, men som krever mer arbeid å finne ut av er undersøkelsens kvalitet og legitimitet – hvordan den oppfattes av sentrale nasjonale aktører?

3.1 USA: National survey of student engagement (NSSE)

Fokuset i denne undersøkelsen er, som navnet indikerer, studentenes engasjement i undervisningsaktiviteter. Dette kan også uttrykkes som «Kvaliteten på studentens innsats i utdanningsaktiviteter» (Hu og Kuh 2002).

Blant de forhold som tas opp er i hvilken grad studentene er forberedt til undervisningen og hvor mye tid de bruker på studierelaterte aktiviteter. Den har også noen spørsmål om personlig utvikling i løpet av studiet, som kan relateres til læringsutbytte. Formålet med undersøkelsen er først og fremst å betjene lærestedene med komparative data, og det legges stor vekt på benchmarking.

Undersøkelsen går ut til førsteårsstudenter. Resultater blir presentert i en årlig rapport, og i tabeller på nettsider samt i rapporter til de enkelte lærestedene. Resultatene brukes også i betydelig grad til forskningsformål.

Undersøkelsen er administrert av Indiana University i USA, men også kanadiske universiteter deltar. I 2010 deltok 572 amerikanske og 23 kanadiske læresteder. Både papirskjema og elektronisk skjema

benyttes. Gjennomsnittlig svarprosent var i 2010 37 prosent, og studentene blir kontaktet/purret hele fem ganger.

Lærestedene som inngår, betaler selv for å delta i undersøkelsen (mellom \$1800 og \$7800 i 2010). Ulike stiftelser bidrar også økonomisk. Målgruppen er i første rekke lærestedene selv.

Undersøkelsen ble gjennomført for første gang i år 2000. NESSE har vært modell for tilsvarende undersøkelser i andre land, for eksempel Australia og Sør-Afrika.

Nettside: <http://nsse.iub.edu/>

3.2 Tyskland: CHE ranking

Centre for Higher Education Development (CHE) er en tenketank i Tyskland, som står bak en håndfull ulike rankinger. Den mest kjente av disse er CHE hohschul ranking. Dett er ikke en tradisjonell ranking som gir en helhetskarakter til hver enkelt institusjon, men et multidimensjonalt system, der man sammenligner på fagnivå. Resultater fra studentundersøkelser (blant førsteårsstudenter) er blant indikatorene. Blant de spørsmål som stilles til studentene er totalvurdering av studiesituasjonen og utdanningens praktiske orientering. Men CHE-rankingen inneholder også en rekke andre indikatorer, som for eksempel fagpersonalets synspunkter og publiseringsaktivitet.

Målgruppen defineres først og fremst som potensielle studenter, men også læresteder og undervisningspersonale som er interessert å se hvordan egne studieprogrammer vurderes i forhold til andre. Ulike studieprogrammer undersøkes ulike år etter et rullerende system.

Resultatene rangeres i tre kategorier; grønt for toppkategorien, gult for midtkategorien og grått for bunnkategorien. Hvor stor prosentandel som inngår i hver kategori, framgår ikke av undersøkelsens nettside.

Om lag halvparten av CHEs virksomhet finansieres av en stiftelse, *Bertelsmann Stiftung*. Øvrige finansiering kommer fra prosjektpartnere og inntekter fra konferanser. CHE har også et samarbeid med den tyske rektorkonferansen som bidrar til legitimitet ved universitetene.

CHE har et samarbeid med den tyske avisen *Die Zeit*, og resultatene publiseres i samarbeid med denne. Det lages en årlig papirpublikasjon for salg, og det finnes en nettside der resultater er fritt tilgjengelige. Undersøkelsen ble første gang gjennomført i 1998. I tillegg til tyske universiteter, har også universiteter i Østerrike, Nederland og Sveits vært med.

I tillegg til CHE Hochschul Ranking, har det også vært gjennomført "CHE-ForschungsRanking", "CHE Excellence Ranking". Sistnevnte sammenligner et begrenset antall fag/studieprogrammer i ulike land.

Nettside <http://www.che-ranking.de/cms/?getObject=615&getLang=en>

3.3 Nederland: De Nationale Studentenenquête (NSE)

Nederland har gjennomført nasjonale studentundersøkelser de siste ti år. Formålet med dette har vært å bistå studenter med å velge studieprogram (internasjonale studenter er en særlig målgruppe) og å bistå læresteder med å opprettholde utdanningskvaliteten (Muskens, Pass and van den Broek 2010).

Undersøkelsen fokuserer på studentenes tilfredshet med ulike sider ved studiet. Det antas at studenttilfredshet er en indikator på studiekvalitet (Muskens, Pass and van den Broek 2010).

Det ble gjort betydelige revisjoner i undersøkelsen i 2010. Både utvalg, design og opplegg ble endret. Det ble nedlagt et omfattende arbeid, blant annet ved å gjennomgå andre lands studentundersøkelser, innhente ekspertuttalelser på hvilke tema som burde prioriteres, utføre pilotundersøkelse etc. Mens undersøkelsen tidligere var en utvalgsundersøkelse, dekker den nå omtrent alle studenter i Nederland. Studentene ble kontaktet på e-post, og 2010-undersøkelsen oppnådde en svarprosent på 37.

Undersøkelsen gjennomføres av av ResearchNed, som er et uavhengig forskningsinstitutt, på oppdrag fra Studiekeutze123, som er en organisasjon finansiert av det nederlandske utdanningsdepartement.

<http://www.studychoice.nl/Home/default.aspx>

<http://www.nse.nl/>

3.4 Australia: Course experience Questionnaire (CEQ)

Dette er en undersøkelse som sendes ut sammen med en kandidatundersøkelse (Graduate Destination Survey), og finansieres av Graduate Careers Australia, som er en organisasjon finansiert av australske myndigheter. Undersøkelsen søker å måle læringskvalitet, i form av studentenes oppfatninger om sitt læringsmiljø. Den sendes ut årlig, til studenter som ble uteksaminert året før.

CEQ er et instrument som har vært i bruk lenge. Det er basert på teoretisk funderte instrumenter utviklet på slutten 1980-tallet, som hadde som formål å måle undervisningskvalitet. Instrumentet har blitt videreutviklet, og måler nå flere sider ved studentenes utdanningsmessige og sosiale erfaringer.

<http://www.graduatecareers.com.au/>

3.4.1 Andre undersøkelser i Australia

Australia har flere nasjonale undersøkelser, med litt ulik innfallsvinkel. Australiasian Survey of Student Engagement (AUSSE) er bygd over samme lest som NSSE i USA. Den dreier seg om innsats/engasjement, men har også noen spørsmål om vurdering av utdanningen. Det er lærestedene som finansierer undersøkelsen, og den gjennomføres i første rekke for å betjene deres behov. Undersøkelsen gjennomføres av Australian Council of Educational Research (ACER) og resultatene publiseres i en rapport/nettpublikasjon. <http://www.acer.edu.au/research/ausse>

3.5 Storbritannia: National student survey (NSS)

Denne undersøkelsen startet opp i 2005, og gjennomføres på alle offentlig finansierte universiteter og høyskoler i hele Storbritannia. Den henvender seg til studenter på siste år av lavere grads studier. Den inneholder 22 kjernes spørsmål. I tillegg kan studentene velge å svare på tilleggsspørsmål som noen institusjonene har valgt å ta med. Kjernes spørsmålene går i første rekke på studentenes vurderinger av lærestedet.

Målgruppen er oppgitt til å være studenter, for å kunne ta gode valg, og studentorganisasjoner, som et bidrag til å fremme "best practice". Men i og med at lærestedene selv har mulighet til å legge til spørsmål, betjener undersøkelsen også lærestedene.

Undersøkelsen gjennomføres av Ipsos Mori, som er et uavhengig markedsforskningsinstitutt. Oppdragsgiveren er Higher Education Funding Council for England (HEFCE)

<http://www.thestudentsurvey.com/>

3.6 EUROSTUDENT

er en europeisk undersøkelse som i første rekke på studentene sosiale bakgrunn og økonomisk situasjon, men også på internasjonal studentmobilitet. Den drives av et nettverk, der Hochschule Information System (HIS) i Tyskland er sentral. Landene som deltar i undersøkelsen må selv organisere og finansiere datainnsamlingen i eget land. Sponsor er EU DG Education and Culture og det tyske utdanningsdepartementet.

Undersøkelsen har vært gjennomført i fire runder. I den siste runden, gjennomført i 2010, deltok 25 land. Norge har vært med i undersøkelsen de to siste rundene. Resultater presenteres i en felles

sluttrapport, den siste er kalt «Social and economic conditions of student life in Europe»
http://www.eurostudent.eu/download_files/documents/EIV_Synopsis_of_Indicators.pdf

Mange land velger også å lage nasjonale rapporter basert på EUROSTUDENT data. SSB og NIFU har publisert rapporter der data fra EUROSTUDENT benyttes. Men som det påpekes i NIFUs rapport fra den siste undersøkelsen er utvalget såpass lite at det gir begrensede muligheter for å bryte ned resultatene på fag eller lærested (Arnesen og medarbeidere 2011).

<http://www.eurostudent.eu/>

3.7 International student barometer

Dette er en tilfredshetsundersøkelse som retter seg mot internasjonale studenter. Målgruppen er universitetene universiteter, og fokuset er på institusjonenes forbedringspotensial.

International student barometer er et av flere konsepter som det uavhengige konsultentselskapet «i-graduate» har utviklet. Undersøkelsen gjennomføres ved universiteter i mange engelskspråklige land, så som Storbritannia, Australia og New Zealand, og finansieringen kan komme både fra universitetene selv og fra myndighetene.

<http://www.i-graduate.org/>

3.8 Undersøkelser i nordiske land

Nordiske land er kanskje de land det er mest naturlig å sammenligne seg med for Norge. Både Danmark og Sverige har hatt undersøkelser på 1990-tallet. I Danmark hadde de en studenttilfredshetsundersøkelse finansiert av Jyllandsposten, og det var denne som var inspirasjonskilden for det norske Stud.mag.-prosjektet. I Sverige foreligger undersøkelsen Studentspegeln i 2002 og 2007. Hva med Danmark?

3.8.1 Sverige

I Sverige har Högskoleverket gjennomført studentundersøkelsen Studentspegeln i to omganger, publisert i 2002 og 2007. De har også gjennomført tilsvarende undersøkelser blant doktorgradsstudenter. Det viktigste formålet med Studentspegeln er å belyse ulike kvalitetsaspekter ved studiene. Undersøkelsen omfatter spørsmål om hvordan studentene vurderer arbeidsmengde og vanskelighetsgrad, samt om tidsbruk på studiene. En viktig del av undersøkelsen handler om ulike dimensjoner studentenes arbeidsmåter, læringsstrategier samt utbytte av studiene. Spørreskjemaet ble utviklet etter modell av den amerikanske NSSE, men er tilpasset svenske forhold. Vi kan nevne at en del av spørsmålene som ble tatt inn i SSBs levekårsundersøkelse blant studenter i 2005 for bruk i evalueringen av Kvalitetsreformen hadde Studentspegeln som modell.

Rapporten peker på en rekke interessante forhold som etter alt og dømme har tilsvarende relevans i Norge. En stor andel av dem som er registrert som heltidsstudenter mente at studiet ikke tilsvarte en heltidsbeskjeftigelse, og nærmere en av fem mente at det ble stilt for lave krav i studiene. Her er det betydelige fagforskjeller. Studentene mener at de har fått utviklet sine evner til analytisk tenkning, mens kontakten med lærerne synes å være svak.

Selve datainnsamlingen ble gjennomført av Statistiska centralbyrån i perioden fra uke 17 til uke 25 i 2006. Studenter som har minst to semestres studier ved det aktuelle lærestedet, og som har gjennomført minst 10 studiepoeng er inkludert. Populasjonen stratifiseres på lærested, kjønn og utdanningsområde, og totalutvalget utgjorde vel 11 000 studenter. Det går ikke fram av rapporten om undersøkelsen bare ble gjennomført på papirskjema eller i kombinasjon med web-skjema. Svarprosenten i 2006 var 57, mens den i 2002-undersøkelsen var 67. Studentspegelen har ikke vært gjennomført siden i 2007, og vil ikke bli videreført.

3.8.2 Andre nordiske land

Ut over en landrapport basert på finske data fra EUROSTUDENT IV, har vi ikke kjennskap til nasjonale, finske studentundersøkelser. Rundt årtusenskiftet ble det gjennomført studentundersøkelser i Danmark som ble publisert som et bilag til Jyllandsposten. Disse undersøkelsene var inspirasjon for det norske Stud.mag-konseptet. Så vidt vi vet gjennomføres ikke slike undersøkelser i dag. Man kan derfor tenke seg at det ville være et potensiale for å gjennomføre studentundersøkelser også i andre nordiske land.

I tabell 1 har vi oppsummert noen hovedtrekk ved undersøkelser i andre land

Tabell 1. Trekk ved studentundersøkelser i andre land

Under-søkelse	Tema	Hoved-målgruppe	Finansiering	Data-innsamling	Hvem spørres	Resultat-presentasjon
USA: NSSE	Egen arbeidsinnsats Eget læringsutbytte Vurdering av værested	Lære-stedene	Læresteden e selv + noe støtte fra private stiftelser	Papir- og Svarprose nt: i snitt 37 %	Studenter på ulike nivå	Årlig samle-rapport + Rapport til lærestedene Forskningsartikler
Tyskland CHE ranking	Overordnet vurdering av lærested Praktisk orientering Forskningskvalitet Internasjonal orientering	Potensielle studenter	Midler fra privat stiftelse + andre partnere + egengenererte inntekter.	Spørre-skjema Svarprose nt ?	Førsteårs-studenter	Ukeavisen Die Zeit presenterer årlige hovedresultater i, papirpublikasjon og onlineversjon
Neder-land: NSE	Student-tilfredshet, bl.a. med undervisning, studie-programets innhold læringsutbytte program, arbeidsbyrde,	1)Potensielle studenter, inkl. utenlandske studenter som vil studere i Nederland 2) Lære-steder (for å opprettholde kvalitet)	Offentlig (Utdannings-dep.)	Web-basert survey, invitasjon per epost. 2010: svarprosent 37	Sender til nesten alle studenter (650 000),	Nettside (interaktiv)
Australia : CEQ	Studentenes opplevelse av læringsmiljø, tilfredshet	Politikkutformere , forskere, (kommende) studenter	Offentlig	Postalt skjema (i hvert fall inntil nylig)	Kandidater som nylig har avsluttet sin utdanning	Rapporter på nettside
Stor-britannia: National Student Survey	Studenttilfredshet	Studenter og rådgivere, student-organisasjoner, læresteder	Offentlig	Web-basert, invit.per epost Alle stud. i siste år på bachelor-grad		Nettsiden unistats http://unistats.direct.gov.uk/ Data gjøres tilgjengelige for læresteder. Er også brukt i forskning
Sverige: Student-spegeln	Egen arbeidsinnsats Eget læringsutbytte Vurdering av værested	Myndigheter og læresteder. Kvalitets-perspektiv	Offentlig	Postalt Svarprosent 57 i 2006	Studenter med minst 2 semestre studier	Rapport fra Høgskoleverket
Euro-student	Sosiale og økonomiske aspekter ved studenttilværelsen	Politikk-utformere, forskere, studenter	Offentlig	Innsamling s-metode varierer med land	Ulike utvalg i ulike land	Internasjonal rapport + nasjonale rapporter
Inter-national student barometer	Studenttilfredshet	Læresteder	Utviklet av konsulent-selskap, offentlige kjøper tjenester		Inter-nasjonale studenter	Komparative rapporter, nasjonale rapporter

4 Mulige løsninger for norske studentundersøkelser

En studentundersøkelse kan designes på ulike måter, avhengig av hvordan den skal brukes. NIFU mener det er å etablere en nasjonal studentundersøkelse som kan brukes både til ulike formål, der mulighet for forskning står sentralt. Det behov for kunnskap om ulike grupper studenter og studieatferd, og det er behov for å legge til rette for tidsseriedata som kan belyse utviklingen over tid. En slik undersøkelse bør til en viss grad kunne erstatte noen av de undersøkelsene som lærestedene selv foretar.

Vi minner om at dette notatet har et generelt siktemål, og er i utgangspunktet ikke utformet som et underlagsmateriale spesielt for den nye undersøkelsen som NOKUT skal iverksettes.

4.1 Organisering og utvalg

4.1.1 *Tematisk innretning: fast eller modulbasert*

Det må tas stilling til hvilket hovedfokus undersøkelsen skal ha, og hvem den skal betjene. Det bør være mulig å lage en undersøkelse som er interessant for flere målgrupper; læresteder, studenter, myndigheter og forskere. Men den sterkeste sentrale interessen fra NOKUT og Kunnskapsdepartementet, ligger i studiekvalitet og læringsutbytte.

Et første spørsmål er hvor ofte man behøver å gjennomføre slike undersøkelser. Det kan være argumenter for årlige undersøkelser, kanskje spesielt i en oppstartfase for at opplegget skal få «satt seg». Men situasjonen i høyere utdanning endrer seg neppe raskere enn at det holder med undersøkelser annet hvert år. Dessuten er det fare for at man ikke har kapasitet til å bruke og analysere årlige datasett.

Det vil alltid være flere interessante tema å ta opp enn man med rimelig kan få plass til i et spørreskjema. En mulig strategi er å la undersøkelsen bestå av en hovedmodul, som kjøres hvert år undersøkelsen gjennomføres, samt ulike tilleggsmoduler som kan alternere. Et slikt opplegg gjør det mulig å dekke en større bredde av tema. Også en undersøkelse som Eurostudent kan i prinsippet tenkes å inngå i en rullerende undersøkelse.

Det er også mulig å legge opp undersøkelsen slik at lærestedene selv velger tilleggsmoduler, eller selv lager tilleggsspørsmål.

4.1.2 Hvem skal spørres?

Man må også forholde seg til hvem undersøkelsen skal inkludere: Førsteårsstudenter? Sisteårsstudenter? Bachelorstudenter? Masterstudenter? Et tilfeldig utvalg studenter på ulike nivåer? Som vi har sett av gjennomgangen av ulike studentundersøkelser ovenfor, er det stor variasjon i hvilke studentgrupper som spørres.

Hvilke grupper man henvender seg til, henger sammen med formålet og kan også få konsekvenser for resultatene. Hvis man ønsker å legge mest vekt på studieerfaringer og læringsutbytte, bør man inkludere dem som har minst ett års studieerfaring. På den annen side får man da ikke med de som har hoppet av studiet underveis, og som kanskje var mer kritiske til studieopplegget. Hvis hensikten med en undersøkelse er å vite noe om selve studiestarten, eller å gi informasjon til potensielle studenter, er det mest relevant å spørre i en tidlig fase av studiet (jf. Stud.mag.)

Pragmatiske hensyn kan også komme inn; hvor komplisert er det å definere og kontakte ulike grupper? Om man velger å samle inn data i forbindelse med undervisningstimer, er dette enklest for studenter i en tidlig fase som har et større omfang av fellesundervisning.

4.1.3 Utvalg og undersøkelsesopplegg

NIFU mener det er hensiktsmessig å lage en undersøkelse som tilrettelegger for sammenligner, fortrinnsvis mellom fag/studieprogram, framfor læresteder. Læresteder har ulik programprofil, og sammenligninger på lærestedsnivå kan ha begrenset informasjonsverdi.

Én mulighet er å lage et opplegg som ikke undersøker alle fag hvert år, men for eksempel at alle store fagområder dekkes hvert tredje år. Da er det ikke behov for veldig stort utvalg. Denne type rullering brukes i den tyske CHE-undersøkelsen, og har også vært brukt i tidligere norske undersøkelser (Stud.mag.).

Alternativt kan man lage et opplegg med et større utvalg, for eksempel alle studenter i første studieår på en bachelorgrad, eller alle studenter på siste året i en bachelorgrad, slik man gjør det i den nederlandske og den britiske studentundersøkelsen. En fordel med dette er at man får med studenter på alle typer studie studieprogrammer.

4.1.4 Tekniske løsninger

Kontakt med studentene kan oppnås på flere måter. En mulighet er å gå via lærestedene, og innhente e-postadresser eller postadresser fra disse. Å kontakte studentene per e-post er kostnadsbesparende, men det er flere utfordringer knyttet til dette. Generelt er det vanskelig å oppnå god svarprosent i rene web-undersøkelser. Erfaringene fra en mindre studentundersøkelse som NIFU gjennomførte i 2011 (Wiers-Jenssen 2012) viser at kvaliteten på epostadresselister som lærestedene varierer. Om man velger å basere seg utelukkende på epostkontakt, er det viktig å lære av aktører som har fått en akseptabel responsrate, og få kjennskap til hvordan de har gått fram for å skape interesse om undersøkelsen. Det er også viktig å listene med epostadresser kvalitetssikres.

En annen mulighet er at lærestedenes adresseregistre brukes som grunnlag for utsendinger per post. Det er også mulig å få SSB til å trekke utvalg og sende informasjon sendes per post. Når SSB trekker utvalget, vil de også selv stå for utsendingen. Dette blir erfaringsvis kostbart, men denne type postale undersøkelser gir ofte god svarprosent jf. den svenske StudentspegeIn. Uansett må et utvalg trekkes på en slik måte at det er mulig å bryte data ned på fagområder, enten ved å ha et svært stort utvalg, eller å plukke ut noen utvalgte studier i hvert års undersøkelse. Om undersøkelsen har begrenset omfang, kan den også tenkes utført som telefonintervju.

Et siste alternativ er å distribuere og samle inn spørreskjema i forbindelse med undervisningen. Denne metoden ble brukt i NAUTILUS og Stud.mag., og har også vært brukt av enkelte høgskoler/universiteter. Fordelen med den siste metoden er at svarprosenten blir høy. På den annen side dekker man bare de som faktisk er til stede på undervisningen, og dette er ikke en

representativ gruppe. Erfaringsvis byr det også på en del utfordringer å organisere et slikt opplegg om mange læresteder og fag skal dekkes.

Hvordan man kontakter studentene, er én utfordring, hvilket medium de bør svare i er en annen. En ny undersøkelse bør trolig basere seg på at studentene svarer via en webløsning, men som nevnt er det flere utfordringer knyttet til dette. Det kan være aktuelt å utføre undersøkelsen i samarbeid med en aktør som har spesialisert seg på å gjennomføre spørreskjemaundersøkelser i utdanningssektoren.

4.1.5 Resultater fra undersøkelsen

Resultatene kan tilgjengeliggjøres på flere måter. En årlig rapport med hovedresultater, supplert med en nettside, der brukerne selv kan generere tabeller, er aktuelle rapporteringsmåter. Man kan også tenke seg at læresteder kan bestille rapporter for egen institusjon.

Data fra denne typen undersøkelser danner også et viktig grunnlag for forskning om høyere utdanning. Ikke minst StudData er et godt eksempel på hvordan en database danner en kjerne for omfattende forskningsvirksomhet. Det bør utvikles en strategi som sikrer en best mulig forskningsmessig utnyttning av dataene, og seriøse forskningsmiljøer bør kunne få tilgang til dataene relativt raskt etter at de er innsamlet og kvalitetssikret.

4.1.6 Referansegruppe

For å bidra til at undersøkelsen får best mulig relevans og kvalitet, og at den får legitimitet i sektoren, kan det være hensiktsmessig at det opprettes en referansegruppe. Her kan f.eks. universiteter og høyskoler, studentorganisasjoner, arbeidslivsorganisasjoner og forskerinteresser være representert.

4.2 Mulige tema som kan inngå i undersøkelsen

Hva slags spørsmål en undersøkelse skal inneholde, avhenger som nevnt blant annet av hvordan formålet er definert og hvem undersøkelsen er tenkt å betjene. Det er en fordel at undersøkelsen har en kjerne av spørsmål som kan gå igjen fra år til år, men det er fullt mulig å supplere med ulike tilleggsmoduler.

Man kan også vurdere å legge inn for å hente visse opplysninger fra registerdata, f.eks. fra FS. Blant de data som kunne være interessante å hente inn er opptaksgrunnlag og karakterer hittil i studiet. En utfordring med å trekke inn registerdata er at man må spørre respondentene om tillatelse til å koble data. Dette har en tendens til å føre til redusert svarprosent.

En del spørsmål bør kunne hentes fra i andre student- og kandidatundersøkelser. Velutprøvde spørsmålsbatterier kan bidra til god kvalitet, og om man benytter spørsmål som brukes i pågående undersøkelser (som for eksempel Kandidatundersøkelsen) har man mulighet til å sammenligne resultatene med resultater fra andre undersøkelser.

Nedenfor har vi satt opp noen forslag til noen tema som kan inngå i en studentundersøkelse.

4.2.1 Kjernespørsmål

Sosiodemografiske spørsmål

- Kjønn, alder, sivilstand, barn, sosial bakgrunn, etnisk bakgrunn, geografisk bakgrunn

Type student

- Karaktersnitt fra VGO (kan event. hentes fra registerdata)
- Tidligere studieerfaring. Høgskole/universitet/fagskole
- Hel/deltidsstudent (hvor mange studiepoeng skal avlegges)
- Studiemål (grad)

Generelle vurderinger

- av studieprogrammet
- av lærestedet
- av hvor krevende studiet er (Jf. Studentspegeln)

4.2.2 Moduler

Motiver for utdanningsvalg

- Valg av lærested
- Valg av studieprogram
- Valg av høyere utdanning
- Grad av sikkerhet på valget

Opplevd læringsutbytte

- Generelle kunnskaper
- Fagspesifikke kunnskaper
- Forbedringer i kunnskapsnivå
- Studiets relevans for arbeidslivet

Målt læringsutbytte?

- Overveie å legge inn noen testspørsmål av samme type som utvikles i AHELO

Synspunkter på undervisning og evalueringsformer

- Tilstrekkelige tilbakemeldinger (omfang/kvalitet)
- Form på tilbakemeldinger: fikk studenten klare råd om hva de bør arbeide med?
- Undervisningspersonalets tilgjengelighet/imøtekommenhet for spørsmål
- Hvor ofte hatt samtaler/veiledning etc.
- Hvem mottar man eventuelt tilbakemeldinger fra (faste lærere eller assistenter)
- Omfang av – og former for – eksamener og obligatoriske prøver
- Omfang av undervisning
- Faglig kvalitet
- Pedagogisk kvalitet
- Studieprogrammets innhold
- Arbeidsbyrde

Innsats/engasjement

- Aktiv læring (f.eks. møte forberedt til undervisning)
- Dybdelæring/overflatelæring (Prosser and Trigwell 1999) (her finnes et batteri oversatt til norsk)
- Antall timer til ulike undervisningsaktiviteter per uke
- Grad av deltakelse/oppmøte
- Ambisjoner: Å være blant de beste eller stå til eksamen?
- Vurdering av egne ferdigheter i forhold til andre

Vurdering av rammekvalitetsfaktorer

- Infrastruktur
- Sosiale tilbud i regi av lærestedet/studentsamskipnaden

Arbeid/aktiviteter ved siden av studiene

- Antall timer per uke til betalt arbeid
- Relevant arbeid
- Årsaker til ekstraarbeid
- I hvilken grad oppleves studiet som en heltids beskjeftigelse (j.f. Studentspegeln)

Mobilitet

- Utenlandsopphold/planer om utenlandsopphold
- Bytte av lærested i Norge (begrunnelse)

Karriere

- Karriereplaner/ - forventninger
- Yrkesverdier

Referanser

- Abrahamsen, Bente: Forskjeller i kvinners arbeidstid - et spørsmål om preferanser? Sosiologisk tidsskrift 2009, Vol. 17 (4) s. 311-332.
- Arnesen, C.Å, Hovdhaugen, E., Wiers-Jenssen, J. og P.O. Aamodt (2011); *Studiesituasjon og studentøkonomi*. Rapport 33. Oslo: Nordisk institutt for studier av forskning og utdanning.
- Berg, L. (1995): *Examen philosophicum: Studietilknytning, innsats og resultat for ulike grupper av begynnerstudenter ved Universitetet i Oslo*. Oslo, Utredningsinstituttet for forskning og høyere utdanning, Rapport 2/95.
- Berg, L. (red.) (1992): *Begynnerstudenten*. Oslo, NAVFs utredningsinstitutt, Rapport 8/92.
- Berg, L. & P.O. Aamodt (1987): *Tid til studier?* Oslo, NAVFs utredningsinstitutt, Notat 2/8/.
- Caspersen, Joakim (2006): Kallet eller dannet? Motivasjon og yrkessosialisering hos sykepleiere og lærere, *HiO-rapport nr. 5/2006*
- Dæhlen, Marianne (2005): Change in job values during education. *Journal of Education and Work* 2005;18(4):385-400
- Hatlevik, Ida Katrine Riksaasen: *Avgangsstudenten - Studentenes vurdering av undervisning, praksis, studieforhold, tilegnet kompetanse, studieatferd og fremtidig utdanning*. HiO-notat nr. 2-2009
- Hu, S. & G.D. Kuh (2002), Being (dis)engaged in educationally purposeful activities: The influence of student and institutional characteristics. *Research in higher Education* 43: 555-575.
- Jensen, Karen og Aamodt, Per Olaf (2002): Moral motivation and the battle for students: The case of studies in nursing and social work in Norway. *Higher Education* 44: 361-378.
- Mastekaasa, Arne (2006): Is Marriage/Cohabitation Beneficial for Young People? Some Evidence on Psychological Distress among Norwegian College Students. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 16:49-165.
- Muskens, M., Pass, J. and A. van der Broek (2010), The Dutch National Student Survey – Facilitating transparency and course choice. Paper presented at the EAIR 32nd Annual Forum in Valencia.
- NOKUT (2011), NOKUTs Kvalitetsbarometer 2011. En spørreundersøkelse blant faglig ansatte og studenter i høyere utdanning. Oslo: Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen.
- Otnes, B., Rustad L.T. og O.F. Vaage (2011), *Levekår blant studenter 2010*. Rapport 36/2011. Oslo-Kongsvinger: Statistisk Sentralbyrå.
- Stortingsmelding nr 44 (2008-2009), *Utdanningslinja*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Tvedten, S. & M.B. Bjørn (2011): Studentundersøkelse ved Høgskolen i Vestfold 2011. Bakkenteigen, HiVe.
- http://www.eurostudent.eu/download_files/documents/EIV_Synopsis_of_Indicators.pdf (nedlastet 24.11.11)
- UiO (2007), *Studentspeilet 2007*. Tilfredshet, studievaner og utdanningskvalitet ved Universitetet i Oslo
- Vibe, N. & P.O. Aamodt (1985): Trengsel eller trivsel? Oslo, NAVFs utredningsinstitutt, Notat 11/85.

- Wiers-Jenssen, J. (2012), *Valg av lærested. Begrunnelser og informasjonskanaler ved valg av universitet/høgskole - en pilotstudie*. Rapport 11. Oslo: Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning.
- Wiers-Jenssen, J. (2004), *Skaper ulike studieordninger ulike leger? Bakgrunn for evaluering av "Oslo96" – medisinutdanningsreformen ved universitetet i Oslo*. Skriftserie 2/2004. Norsk institutt for studier av forskning og utdanning.
- Wiers-Jenssen, J. og O.G. Aasland (2004), Har Oslo96-reformen ført til endringer i studenttilfredshet og studieatferd? *Tidsskrift for den norske lægeforening* 124: 2100-2103.
- Aasland, O.G. & J. Wiers-Jenssen (2007), Har Oslo96-reformen hatt betydning for legers oppdatering og ferdighetsnivå? *Tidsskrift for den norske lægeforening* 127: 2000-2004.
- Aamodt, P.O. (1986): *Belastning eller berikelse?* Oslo, NAVFs utredningsinstitutt, Notat 8/86
- Aamodt, P.O., E. Hovdhaugen & V. Opheim (2006): *Den nye studiehverdagen. Delrapport 6 fra evaluering av Kvalitetsreformen*. Oslo – Bergen, Norges forskningsråd, Rokkansenteret, NIFU STEP.

Nordisk institutt for studier av
innovasjon, forskning og utdanning

Nordic Institute for Studies in
Innovation, Research and Education

www.nifu.no